

Generalni direktorat za bilateralne poslove

Br:

08. maj 2024. godine

IZVJEŠTAJ

o zvaničnoj posjeti ministra vanjskih poslova dr Filipa Ivanovića Kraljevini Saudijskoj Arabiji, 17-18. april 2024. godine

*Ministar vanjskih poslova Crne Gore dr **Filip Ivanović** boravio je u zvaničnoj posjeti Kraljevini Saudijskoj Arabiji, 17-18. aprila 2024, na poziv ministra vanjskih poslova Kraljevine Saudijske Arabije Faisal bin Farhan Al Sauda.*

*U sastavu crnogorske delegacije koju je predvodio ministar Ivanović bili su: **Aleksandar Drljević**, v.d. generalnog direktora za bilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore, **mr Majda Gluščević**, šefica Kabineta, **Milena Milačić – Radulović**, direktorica Direkcije za Afriku, Bliski istok, Aziju, Pacifik i Australiju i **Mirela Tuzović**, šefica Odsjeka za medije u Ministarstvu vanjskih poslova.*

Posjeta ministra vanjskih poslova bila je prilika da se ojača politički dijalog, kao i da se potvrdi obostrani interes da se odnosi između dvije države dalje razvijaju u brojnim oblastima, prevashodno u dijelu investicija, energetike, trgovine, kulturne razmjene i jačanja kontakata između naroda dvije države. Stoga, prva odlazna posjeta na visokom nivou Kraljevini Saudijskoj Arabiji od 2010. godine predstavlja signal obostrane namjere da se otpočne novo poglavlje u odnosima dvije države, gdje ojačan politički dijalog i jačanje saradnje dva MVP-a, kao nosilaca i koordinatora bilateralne međunarodne saradnje, predstavljaju polaznu osnovu za dalje djelovanje.

Tokom posjete dogovoreno je intenziviranje saradnje dva ministarstva vanjskih poslova i rad na usaglašavanju i zaključivanju Memoranduma o saradnji između dva resora, koji bi, u aktuelnoj rastućoj dinamici saradnje, predviđao i periodične bilateralne političke konsultacije. Dogovoreno je da se ubrzo nakon posjete razmjeni nacrt Memoranduma.

U kontekstu razgovora o učešću predstavnika Saudijske Arabije na crnogorskoj ljetnjoj školi za mlade diplomate, kao jednom od simbola Ministarstva vanjskih poslova, razgovarano je i o potpisivanju Memoranduma o saradnji između Diplomatske akademije MVP-a i Insituta za diplomatske studije Princ Saud Al Faisal.

Tokom susreta ukazano je da je jačanje ugovorno-pravne osnove saradnje jedna od aktivnosti kojoj bi u narednom periodu trebalo posvetiti dodatnu pažnju. Zaključeno je da je stupanje na snagu prvog i (za sada) jedinog potpisanog bilateralnog sporazuma između dvije države – Memoraduma o saradnji u oblasti turizma u završnoj fazi, budući da se čeka obavještenje saudijske strane o završenim internim procedurama.

Imajući u vidu iskazani interes saudijske strane za jačanje komunikacije između poslovnih zajednica dvije države, te njihovog povezivanja, razgovarano je i o mogućnosti zaključivanja Sporazuma o ekonomskoj saradnji u narednom periodu. Sagovornici se usaglasili da bi jačanje saradnje na ekonomskim osnovama svakako trebalo da bude u fokusu naših daljih zajedničkih napora.

Princ Faisal bin Farhan, ministar vanjskih poslova Saudijske Arabije, izrazio je zadovoljstvo posjetom ministra Ivanovića, poručivši da je to prilika da ukaže na

otvorenost Kraljevine Saudijske Arabije za dalji razvoj međudržavnih odnosa, te produbljivanje prijateljstva između dvije države i dva naroda.

Naglasio je da je prijateljstvo dvije države snažno, ali da međusobnom saradnjom možemo da postignemo mnogo više, posebno u oblasti ekonomije. U tom kontekstu, predložio je da aktivnije radimo na povezivanju privatnog sektora dvije države. Upoznao je crnogorsku stranu sa saudijskom Vizijom 2030, naglasivši da njena implementacija podrazumjeva jaku ekonomsku aktivnost, te sveobuhvatnost u smislu rada i fokusa na veliki broj sektora, gdje i Crna Gora i crnogorska privreda mogu naći svoj interes.

Pozdravio uspostavljanje letova na relaciji Rijad-Podgorica-Rijad, koje obavlja saudijska kompanija Flynas, već dvije godine, a najavljeno je saobraćanje i tokom predstojeće turističke sezone. Takođe, istakao da je Kraljevina Saudijska Arabija generalno zainteresovana za jačanje saradnje sa regionom Zapadnog Balkana, gdje važnu ulogu imaju istorijske i političke veze, ali i ekonomski interesi povezivanja sa ostatkom Evrope. Informisao je da su fokusirani na energetske povezivanje sa EU, te upoznao sa projektom energetskog povezivanja preko Grčke. U kontekstu razgovora o sektoru energetike, upoznao da njegova zemlja ima ogromne kapacitete obnovljivih izvora energije.

U dijelu razgovora o saudijskoj Viziji 2030, koja je tokom posjete predstavljena sa različitim aspektima i kroz niz mega projekata i lokacija koje su ministar i delegacija posjetili, princ Faisal bin Farhan napomenuo je da ona, osim diverzifikacije ekonomije i društveno-ekonomskih promjena, podrazumijeva i čvršće regionalno uvezivanje. Saudijska Arabija je uporna u promovisanju stava da je jak i stabilan region preduslov i njenog napretka i prosperiteta, te njeni projekti i djelovanje imaju komponentu regionalnog.

Nadalje, ukazao i na interes za proaktivnijim djelovanjem u multilateralnim strukturama i kroz multilateralni okvir, ocjenivši da je jačanje multilateralizma neophodno današnjem svijetu. Zainteresovani su da sa Crnom Gorom, osim jačanja saradnje na bilateralnim osnovama, jača komunikaciju i kroz multilateralna tijela. Zahvalio se na podršci Crne Gore kandidaturi Kraljevine Saudijske Arabije za domaćina EXPO 2030.

Ukazao je na turizam kao izuzetan potencijal za saradnju dvije države, budući da je Crna Gora prepoznata kao turistička destinacija, sve više i među saudijskim turistima, koji tokom sezone imaju mogućnost da direktnim letom putuju u Crnu Goru. Sa druge strane, okosnica saudijske Vizije 2030 je brendiranje Kraljevine i posebno Rijada kao turističkog, poslovnog, inovacijskog i kulturnog centra, čemu je podredila svoje kapacitete i sredstva. U kontekstu boljeg turističkog povezivanja, poslovnog, kao i povezivanja naroda dvije države, otvorena je i tema oslobađanja od viza za državljane Saudijske Arabije.

Imajući u vidu rastuću dinamiku odnosa, obostrano iskazan interes da se međudržavna saradnja dalje razvija, te afirmišu njeni brojni potencijali, princ Faisal bin Fahran istakao da bi Kraljevina Saudijska Arabija cijenila ukoliko bi Crna Gora otvorila Ambasadu u Rijadu.

Ministar Ivanović je upoznao saudijsku stranu sa prioritetima crnogorske spoljne politike, sa posebnim osvrtom na aktuelnu fazu evropskih integracija, kao i činjenicu da je fokus crnogorske administracije u ovom trenutku usmjeren na dobijanje IBAR-a na ljeto tekuće godine. Naglasio je da je njegova posjeta Saudijskoj Arabiji realizovana i sa ciljem da se potvrdi zainteresovanost Crne Gore za produbljivanje saradnje sa KSA na ekonomskim osnovama, izrazivši posebno zadovoljstvo uspostavljenom saradnjom u oblasti turizma, te najavljenim letovima saudijske kompanije Flynas i ovog ljeta, treću godinu zaredom.

Podsjetivši na važnost direktne avio veze između dvije države, naglasio je da bi u perspektivi trebalo da sagledavamo mogućnosti uspostavljanja više linija. Na tom fonu je i odluka Vlade Crne Gore o obnavljanju privremenog viznog režima za državljane

Saudijske Arabije i tokom ove sezone. Informisao je da su razgovori o privremenom viznom režimu dio naše komunikacije sa EU, a sve u cilju usklađivanja sa evropskom vanjskom i bezbjednosnom politikom i praksom. Stoga, vjerujemo da ćemo i nakon ove turističke sezone, kao i u narednom periodu, imati dobre pokazatelje i dobru argumentaciju za produblјivanje razgovora na ovu temu.

Ministar Faisal bin Farhan pokazao je razumijevanje za aktuelnu poziciju Crne Gore kada je u pitanju naša vizna politika, ali i ukazao da bi u interesu svih strana trebalo biti i otvaranje EU i zemalja kandidata prema zemljama Persijskog zaliva.

U nastavku razgovora, ministar Ivanović se usaglasio da su investicije u crnogorski sektor turizma i ugostiteljstva, kao i energetika, oblasti potencijalne saradnje, a da bi Crna Gora imala interes da sagleda i izuzetna dostignuća Saudijske Arabije u oblasti građevinarstva, izgradnje kapitalnih i infrastrukturnih projekata, kojima smo svjedočili tokom posjete. Zainteresovani smo da sagledamo i mogućnosti saradnje preko saudijskog Fonda za razvoj, Fonda za razvoj turizma, kao i Javnog investicionog fonda Saudijske Arabije. Naglašeno je da bi do konkretnijih razgovora na ove teme moglo da dođe i prilikom posjete predsjednika Vlade Crne Gore Kraljevini Saudijskoj Arabiji, koja je u fazi dogovora.

Ministar Ivanović pozdravio je predlog o povezivanju privatnog sektora dvije države, kao i nadležnih ministarstava i institucija, naglasivši da važnu ulogu u podsticanju saradnje imaju i ministarstva vanjskih poslova dvije države, te je dogovoreno da dva MVP-a u predstojećem periodu osiguraju uspostavljanje kontakata, te očuvaju dinamiku saradnje i komunikacije.

Saglasivši se sa značajem multilateralizma, kao i saradnjom dvije države u multilateralnim okvirima, čestitao je Saudijskoj Arabiji na izboru za domaćina EXPO 2030, naglasio je da se radujemo učešću na ovoj izložbi svjetskih razmjera, te vidljivosti našeg pavilјona. Upoznao je sa kandidaturom Crne Gore za nestalnu članicu Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija za period 2026-2027, što bi bilo prvo članstvo Crne Gore u istoriji ovog tijela, a ima i višestruku simboliku – koincidiralo bi sa 20 godina od obnavljanja crnogorske državnosti, kao i sa finalizacijom našeg procesa evropskih integracija.

Saopštio je da je namjera Crne Gore da bude rezidentno predstavljena u Saudijskoj Arabiji, ali s obzirom na to da imamo ograničene finansijske i kadrovske kapacitete, otvaranje Ambasade realno je očekivati u nekom srednjem roku. Sagovornici su se usaglasili da bi, do tada, trebalo posvećeno raditi na jačanju odnosa i saradnje, realizaciji niza projekata, te intenziviranju saradnje na radnom nivou, između resora, kako bi dinamika saradnje iziskivala rezidentno predstavljanje.

Susret sa ministrom vanjskih poslova Krajevine Saudijske Arabije bila je izuzetna prilika da se razgovora o razvoju situacije na Bliskom istoku, perspektivama i dinamici u ovom regionu, posebno imajući u vidu ulogu i djelovanje Saudijske Arabije, te involviranost princa Faisal bin Farhana u međunarodne razgovore na aktuelne regionalne teme.

Princ Faisal bin Farhan saopštio je da svjedočimo teškom i posebno izazovnom vremenu za stanovništvo Gaze, kao i za Bliski istok, dodavši da se korijeni problema konstantno vraćaju na period "Nakbe" ("Palestinske katastrofe iz 1948. godine"). U kontekstu par dana ranije izvedenog napada Irana na Izrael, saopštio da vjeruje u izbjegavanje sukoba regionalnih razmjera, te da je lično u svakodnevnom kontaktu sa regionalnim, kao i svjetskim akterima. Veoma je važno da se odmjeri svaki potez bilo kog aktera, kako bi se izbjegao rizik od regionalne eskalacije, koji je ogroman – od opsega reakcije Izraela na napad Irana i rizika da se ne natjera Iran da ponovo reaguje, do ofanzive Izraela na Rafu, koja možda nosi i najveći rizik za eskalaciju tenzija.

Jasno je i da je antisemitizam u porastu, što nikako nije dobro za mir i stabilnost u regionu. Naglasio je da ako Palestinci nemaju perspektivu za budućnost, stvoriće se novi Hamas, a to znači da u regionu još dugo neće biti mira. Stoga, ocijenio je pozitivnim što svi akteri počinju da shvataju da je put za izlazak iz trenutne situacije pružiti i Palestini opipljivu budućnost, što je u ovom teškom i neizvjesnom trenutku ogromnih stradanja jedino ohrabrenje, budući i da su razgovorio o primirju u zastoju.

Istakao da je neophodno da šira međunarodna zajednica pošalje signal Izraelu da mora da razgovara sa Palestinom kao državom, a ne okupiranom teritorijom, te da je to jedini mogući početak jednog pozitivnog iako dugog procesa. Pojasnio je da je bolje početi sa procesom pomirenja i pružanjem perspektive Palestincima prije nego kasnije, te da uništenje Hamasa svakako ne može biti rješenje, samim tim što će se njegove ideje samo prelići na neke druge radikalne grupe, ali ne i nestati. Dodatno je kazao da sva društva imaju ekstremiste i radikalne elemente, ali da je važno da oni nisu važan društveni faktor. Informisao je da je situacija na Zapadnoj obali pred eskalacijom, te pozitivno ocijenio konstruktivno djelovanje palestinske uprave koja, za sada, uzavrelu situaciju drži pod kontrolom.

Informisao da su uključeni u razgovore sa svim parterima i akterima, te da nastoje da održe konstruktivnu ulogu. U ovom dijelu razgovora, pomenuo je i članstvo Palestine u UN, koje Saudijska Arabija podržava. Ohrabruje i to što retorika ključnih međunarodnih aktera i razumijevanje situacije evoluiraju. Više puta ukazao na ključnu ulogu SAD u pregovorima dvije strane, smatrajući da pregovori dosta zavise i od eksplicitne podrške ove države. Napomenuo je da je važno da se svijet sve više ujedinjava oko ideje pregovora o dvodržavnom rješenju, te poručio da je glas svake države u tom smislu važan.

Kada je u pitanju rat u Ukrajini ukazao je da je pozicija Saudijske Arabije jednostavna - da rat treba odmah da prestane, a pregovori što prije da počnu. Ukazao da njegova država ima tradiciju dobrih odnosa i sa Rusijom i sa Ukrajinom.

Kada je u pitanju Saudijska Arabija, naglasio je da je u ovom trenutku izuzetno teško biti dio regiona, ali da je regionalna saradnja, uvezivanje, te međuzavisnost, nešto na šta gledaju kao na svoj spoljnopolički prioritet. Njihova vizija 2030, koja je generator saudijskog razvoja, podrazumijeva i regionalnu dimenziju, te nastoje da je sprovede i u datim izazovnim okolnostima, gradeći u sadašnjem trenutku budućnost i za sebe i region.

ZNAČAJ POSJETE

Posjeta ministra vanjskih poslova dr Filipa Ivanovića Kraljevini Saudijskoj Arabiji prva je posjeta crnogorskog zvaničnika od 2010. godine, kao i u periodu otkad saradnja dvije države bilježi rastuću dinamiku. Posjeta je, stoga, bila prilika da se potvrdi obostrana spremnost i interes da se odnosi dalje razvijaju i produbljuju, posebno u nizu oblasti koje nose potencijal – turizam, investicije, energetika, kultura, te prilika da se u konstruktivnom razgovoru definišu smjernice dalje saradnje.

Konstatovan je i značaj djelovanja dva ministarstva vanjskih poslova u daljoj afirmaciji, podsticanju i koordinaciji saradnje, te u tom cilju dogovoreno i formalizovanje saradnje.

Posjeta je bila prilika da se konstatuje i rastući značaj komunikacije i saradnje u multilateralnim okvirima, gdje preneseno da za Crnu Goru poseban značaj ima kandidatura za nestalnu članicu Savjeta bezbjednosti UN-a za period 2026-2027.

Razmijenjena su mišljenja i o aktuelnim regionalnim i globalnim temama, posebno o razvoju situacije u pojasu Gaze, gdje uloga, djelovanje i stavovi Saudijske Arabije imaju posebnu težinu.

U okviru programa posjete, ministar Ivanović i delegacija su posjetili više lokacija koji su dio saudijske Vizije 2030, posebno onih koje potvrđuju fokusiranost ove države da postane atraktivna turistička i poslovna destinacija. Posjetama i upoznavanjem sa mega projektima koji se sprovode kroz saudijski Fond za razvoj, Fond za razvoj turizma te Javni investicioni fond, kao i pod pokroviteljstvom saudijske kraljevske porodice, upoznati sa najnovijim tehnološkim dostignućima i inovativnim tehnologijama, kao i modernim i impresivnim konceptima ekološke održivosti, pametnih i zelenih gradova.

PREDLOG ZAKLJUČKA

1. Vlada Crne Gore se na sjednici održanoj _____ 2024. godine, razmotrila i usvojila Izvještaj o zvaničnoj posjeti ministra vanjskih poslova Crne Gore dr Filipa Ivanovića Kraljevini Saudijskoj Arabiji, 17-18. april 2024.